

JOULUILOA JA JOULURAUHAA JOULUKSI 1986

ja

HYVÄÄ UUTTA VUOTTA 1987

*toivottaa kaikille lukijoilleen Tampereen seudun Sukututkimus-
reuran hallitus ja Orpanan toimitus*

O R P A N A

Tampereen seudun sukututkimusseura r.y:n tiedotuslehti

N:o 4 1986

- Toimittaja: Briitta Kekki
Vallerinkatu 13-15 A 2, 33270 Tampere
puh. 445 660
- Puhtaaksikirjoitus: Marjatta Rintala
Kalkunviertotie 1 D 63, 33330 Tampere
puh. 432 004.
- Myynti ja tilaukset: Milja Piepponen
Aleksanterinkatu 35 B 5, 33100 Tampere
puh. 327 68
- Kansilehti: Kalevi Mäki-Kihniä
- Paino ja nidonta: Kopiopaino Ky.
Rautatienkatu 12, 33100 Tampere
puh. 313 16

Seuraava Orpanan numero 1/1987 ilmestyy helmikuussa 1987 ja siihen tarkoitettun materiaalin viimeinen jättöpäivä on 17.1.1987.

Orpanaa voidaan toimittaa tilaajille myös postitse, jolloin hintaan lisätään postimaksu. Maksu suoritetaan mukana seuraavalla tilillepanokortilla. On myös mahdollista tilata etukäteen koko vuosikerta. Tilaukset osoitetaan Milja Piepposelle. Orpanan vuosikerta postimaksuineen maksaa 80 mk (4 numeroa), ilman postimaksuja 60 mk.

TAMPEREEN SEUDUN SUKUTUTKIMUSSEURA r.y.
Hallituksen kokoonpano vuoden 1986 loppuun asti:

Puheenjohtaja: Meri Tila
Rimminkatu 25 B 4, 33250 Tampere
puh. 231 24

Varapuheenjohtaja: Jorma Räsänen
Rongankatu 13 A 3, 33100 Tampere
puh.298 24

Sihteeri: Leila Mäkinen
Lemminkäisenkatu 6 A 17, 33100 Tampere
puh. 554 339

Rahastonhoitaja: Rakel Kivimaa
Sammonkatu 28 K 105, 33540 Tampere
puh.kotiin 611 244, työhön 196 812

Hallituksen muut jäsenet: Orvo Lipponen
Tuomiokirkonkatu 25 B 39, 33100 Tampere
puh. 207 68

Yhdistyksen syyskokouksessa 4.11.1986 valittiin uusi hallitus
vuoden 1987 alusta lähtien. Sen kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja: Orvo Lipponen

Hallituksen muut jäsenet: Rakel Kivimaa
Jorma Räsänen
Seija Jäminki
Matti Koittola
Leila Mäkinen

o o o

Kuva sivulla 1:
Pyhämään kirkon kattomaalaus. Kuva seuran kevätretkeltä
- Pasi Kuusiluoma

Edellisten kokousten ohjelmasta

Kokous 21.10. pidettiin poikkeuksellisesti Tammelan koulun juhlasalissa, jossa apulaisprofessori Pekka Lehtimäki esitelmöi hämäläismurteista. Äänitteet havainnollistivat murteiden eroja ja esitelmän lopuksi kokouksen osanottajilla oli lukuisia kysymyksiä esitettävänä esitelmäpitäjälle. Murteiden levinneisyydestä Suomenniemellä voitiin tehdä johtopäätöksiä myös asutusvirroista ja Suomen muinaisesta asuttamisesta. Kaikenkaikkiaan murre-esitelmä avasi näköaloja moneen suuntaan, niin että tulevaisuudessa toivottavasti saamme kuulla lisää murteista.

Yhdistyksen syyskokous pidettiin 4.11. ja siinä valittiin uusi hallitus vuoden 1987 alusta seuraavaksi toimikaudeksi.

Puheenjohtajaksi valittiin Orvo Lipponen ja muiksi hallituksen jäseniksi Rakel Kivimaa, Jorma Räsänen, Seija Jäminki, Matti Koittola ja Leila Mäkinen. Kokouksen puheenjohtajana oli Jorma Räsänen, sihteerinä Leila Mäkinen ja pöytäkirjantarkastajiksi valittiin Milja Piepponen ja Päiviö Muhonen.

Uusiksi tilintarkastajiksi valittiin Päiviö Muhonen ja Veikko A. Mäkinen, varalle Milja Piepponen ja Toini Nikali.

Kokouksen lopuksi Briitta Kekki piti esitelmän omasta suvustaan ja elävöitti esitystään valokuvin, jotka oli kopioitu piirtoheitinkalvolle.

Toimittaja Kaarlo Haapanen lahjoitti yhdistykselle kirjansa "Kersojen korttelit".

Kokouksen lopuksi keskusteltiin keväällä mahdollisesti järjestettävästä illanvietosta, Vidiolog lukulaitteen hankinnasta ja mikrofilmitilanteesta kirjastossa.

Kokouksessa 18.11. Terttu Honkala esitelmöi Anömaa-Selinin suvusta 1800-luvun Hämeenlinnassa. Esitys perustui hänen tekemäänsä sukukirjaan "Hämeenlinnalaisen 1800-luvun porvarin Henrik Selinin ja hänen perheensä vaiheita". Esityksen myötä kuulijoille avautui näköaloja varuskuntakaupungin ja sitä ympäröivän maaseudun elämään ja erään suvun jäsenen myötä laajemmallekin aina Pietariin asti.

Kokouksen lopuksi saimme tilaisuuden hankkia kirjan "Kersojen korttelit" tekijän Kaarlo Haapasen omistuskirjoituksella varustettuna.

Hallituksen kokouksista

Hallituksen kokouksessa 28.10., joka pidettiin Sampolassa, tärkeimpänä asiana oli syyskokouksen järjestely, ja ehdokasasettelu, joka yhdistyksen päätöksellä 9.9.1986 oli tullut hallituksen tehtäväksi. Muita asioita olivat vidiolog-lukulaitteen hankinta ja mahdollisesti keväällä 1987 tehtävä opintomatka Tukholman arkistoihin. Keskusteltiin esipolvi-aulujen keräyksestä ja julkaisun toimittamisesta.

o o o

Postia Orpanan toimitukselle

Orpanan toimitus vastaanottaa mieliihyvin kaikenlaista sukututkimukseen liittyvää materiaalia: varsinaisia artikkeleita, mielipiteitä, tiedonantoja (esim. esivanhempien löytymisestä varsinkin pitkällisen etsimisen jälkeen, itselle ennen tuntemattoman tiedoston löytymisestä, mikä voi olla avuksi myös toisille tutkijoille tai sukututkimuksen kannalta muuten mielenkiintoisista tiedoista), kysymyksiä, tiedusteluja... Vanhoja karttoja, joko artikkelin yhteydessä tai erillisellä selityksellä varustettuna... Mielenkiintoisia vanhoja kuvia... Kaikkea, minkä voisi ajatella tekevän Orpanasta hyvän ja mukavan lehden lukea ja samalla edistävän sukututkimuksen asiaa. Tervetulleita kirjoituksia ovat myös vastineet aikaisemmissa numeroissa julkaistuihin artikkeleihin tai niitä eri puolilta valottavat lisäykset. Vastauksen kysymyksiin voi lähettää joko kysyjälle itselleen tai Orpanan toimitukselle, josta ne toimitetaan kysyjälle ja/tai julkaistaan "vastauksia"-palstalla.

Julkaisemme myös nimimerkillä varustettuja kirjoituksia, mikäli kirjoittajan oikea nimi on toimituksen tiedossa.

Kysymyksiä:

Jalmari Finnen henkilökortistossa on kaksi Ruoveden TYRNIIN liit-
tyvää korttia, jotka ovat jääneet minua vaivaamaan. Toinen kortti
koskee Olavi Niilonpoikaa, toinen Olavi Tuomaanpoikaa. Ne kuuluvat:

- a) Olof Nilsson Tyrni borgare i Åbo
 ∞ 1695 26/12
 Karin Thomasdotter Rikala
 lapset
 Anders 1699 8/10
 Maria 1698 2/7 ∞ 1726 29/12 sold Jonas Sörman
 Jakob 1701 1/5 död
 Henrik 1704 11/1 i Österbotten

- b) Olof Thomasson
 ∞ 1696 10/3
 Lijsa

Pariskunnalle ei ole mrkitty lapsia. Tosin joku on jälkeen-
päin kirjoittanut kortille "Anders 1699 8/10" ja varustanut
sen kysymysmerkillä. Joku toinen on jatkanut "Olof Nils-
sons barn".

Ruoveden vanhimmista rippikirjoista saa päinvastaisen käsityksen
Rippikirjassa vuosilta 1725-1731 todetaan Tyrnissä asuviksi:

Olof B död 1726
 Lijsa H
 Anders S:n
 Maria H
 Hindrick S:n
 Q Maria dr Farit till Österbotn utan besked A:o 1739 2/11.

Vuosien 1737-1743 rippikirjassa Tyrnin isäntänä on Anders, jolla
on jo oma perhe. Talossa mainitaan myös leski Lisa, joka on
merkitty isännän äidiksi ja jonka sanotaan kuolleen. Viimeinen
ripilläkäyntimerkintä oli 1740.

Rippikirjojen perusteella pitäisin kaikkia Olavi Niilonpojan kortilla olevia lapsia Olavi Tuomaanpojan lapsina.

Olavi Niilonpojan vihkimismerkintä löytyy Ruoveden vihityistä 26/12 1695.

Olavi Tuomaanpojan vihkimismerkintä on jo kyseenalaisempi. Ruoveden vihityistä löytyy 10/3 1696 Olof Thomasson Peckain ja Lijsa Mattsdr. "sedan hon födt barn d.2.aug. Haconiemi". Vuoden 1695 syntyneistä löytyy merkintä Olof Peckain Matts oä.

Suomen asutuksen yleisluettelossa Tyrnin isäntäväki on vielä 1697 seuraava:

Peer Nilsson
Anna h
Henrick br
Helga brh
Anders inh
Brita

Vuosilta 1698 ja 1699 ei ole merkintöjä. Vuonna 1700 Tyrnissä ovat:

Olof Thomasson
Lisa h
inh Sofia

Olavi on Tyrnin isäntä vuoteen 1721

Kaikki Olavi Niilonpojan kortilla olevat lapset löytyvät Ruoveden syntyneistä. Kaikkien kohdalla on maininta "Olof Tyrnis barn". Siis myös Marian, joka oli syntynyt 1698 ja Antin, joka oli syntynyt 1699.

Oliko Finnellä avustajineen sellaista tietoa, joka ratkaisi lapset Olavi Niilonpojan lapsiksi? Tampereen sukututkijoissa varmasti on Tyrnien jälkeläisiä. Oliko esi-isänne Olavi Niilonpoika vai Olavi Tuomaanpoika?

Toinen ongelmani koskee Länsi-Teiskon KAITALAHDEN talon isännäksi vuonna 1700 tullutta Yrjö Eskonpoikaa. Mikä oli Yrjö Eskonpojan kotitalo?

Kaitalahden naapurissa Toltaalla oli 1660- ja 1670-luvuilla sotilas nimeltä Eskel. Eskel Tåldilan sai vuonna 1671 pojan nimeltä Jöran. Kaitalahden Yrjö Eskonpojan kuollessa 1746 on kuolleitten luetteloon kirjoitettu "70 år gammal". Sen mukaan Kaitalahden Yrjö Eskonpoika olisi syntynyt 1676. Onko ikäilmoitus väärä?

Muita mahdollisia Yrjön isäksi olisivat Esko Kulkkila, jonka henkilökortille onkin merkitty poika Yrjö. Mitään todisteita asialle en ole löytänyt. Entä Eskel Taulaniemi? Kaitalahti on ymmärtääkseni kuulunut Taulaniemen omistuksiin. Sitten on vielä Esko Jaakonpoika Ahoinkylästä Kaitalahtea vastapäätä.

Onko kukaan tutkinut Kaitalahtea?

Seppo Perälä
Katajanokanranta 17 B 25
00160 Helsinki

Kysymys:

Mikä on Repe halm?

Jorma Räsänen vastaa:

Olkiköysi - halmreps, halmband
ett rep halm = så mycket, som omfattas med tre famnar länget rep.
Olkiköysi = kolme syltä pitkä olkiköysi, jota käytettiin olkien sitomiseen.

Elias Lönnrot: Suomalais-ruotsalainen sanakirja.

Karjalaisissa sukututkimuslähteissä törmää usein seuraaviin sanoihin:

Intr.(isännän nimen edessä)= Intressent= osakas (talossa)
uppsyningsman = päällysmies
upplysningsman = neuvoja, valistaja

Tiedot Lakkautettujen seurakuntien arkisto, Mikkeli.

Anneli Lehtimäki

Toimitimme sukukirjan

Poussan suku on jo usean vuoden ajan kokoontunut kesäisiin sukukokouksiin, mutta vasta vuonna 1985 pidetyssä kokouksessa päätettiin tehdä tai teettää sukututkimus ja mahdollisesti sen jälkeen vielä sukukirja.

Metsänhoitaja Osmo Merikoski teki sukututkimuksen parissa kuukaudessa ja sen valmistuttua alettiin sukua patistaa lähettämään aineistoa sukukirjaa varten.

Kun sitten sukua oli tarpeeksi muistutettu, pyydetty ja viimeksi vaadittukin muistelemaan, lähettämään valokuvia, asiakirjoja, kirjeitä ja muuta mahdollista materiaalia, oli meillä koossa puolelta vuoden aikana kokoonsaatu epämääräinen kokoelma monensorttista tavaraa: viisitoista kasettia haastatteluja, parisataa valokuvaa (osa samoja kuvia), parikymmentä asiakirjaa pääosiltaan syytinkisopimuksia, torpparikontrahteja, perunkirjoja, huutokauppakirjoja ja muutamia vanhoja kirjeitä ja kuolinilmoituksia. Sukuun liittyviä kaskuja oli lähetetty aika runsaasti ja muutamia valmiiksi kirjoitettuja omakohtaisia muistelmiakin tuli mukaan.

Tästä sitten piti alkaa selvittely ja järjestely, osittain karsiminenkin, tietysti myös lisätietojen ja täydennyksien hankkiminen, sitten saataisiin kokoon jotain kirjaa muistuttavaa.

Helppointa oli Osmo Merikosken sukututkimuksen ja kirjallisen selvityksen osuus, koska se voitiin sellaisenaan sijoittaa kirjan alkuun.

Suurimman työn aiheutti nauhojen kuuntelu ja "puhtaaksi kirjoittaminen". Sen jälkeen kirjoitetusta nauhamateriaalista piti koota yhteen eri aiheet ja yhdistellä ne ajalliseen ja aihepiirittäiseen järjestykseen. Nauhoilta koottiin myös eri suvun jäsenistä omat

tiedot: Lapsuus, koulunkäytöni, maailmallelähtö jne.

Poussan suvun kohdalla kirja koottiin vain nykypolven isovanhemmista ja heidän lapsistaan. Sukututkimus oli tehty heistä taaksepäin.

Samaan aikaan kun kirja alkoi hahmottua, alkoi olla ajankohtaista painatuksen suunnittelu. Eräs mahdollisuus olisi ollut, että meidän kokonamme teksti olisi viety puhtaaksikirjoittajalle ja tästä olisi jatkettu kirjapainon kanssa. Koska meillä oli jo tässä vaiheessa selvillä melko tarkka sivumäärä, paljonko tulee kuvien mukaan ja jonkinnäköinen toivomus kirjan ulkonäönkin suhteen oli mielessä, saatoimme pyytää muutamalta kirjapainolta kustannusarviot. Tarjoukset tulivat aika nopeasti ja ne olivat yllättävän eri suuruisia.

Tässä vaiheessa saimme selville muunlaisen mahdollisuuden. Kangasalan Huutijärveltä löytyi graafikko, jolla hyvän ammattitaidon lisäksi oli laitteisto tietokonealadontaan. Kun tämä graafinen palvelupiste vielä lupasi hoitaa kirjan painoon ja sidottavaksi ja vielä toimittaa valmiit kirjat kotiin, alkoi kirjan valmiiksi saattaminen sujua.

Muutaman päivän kuluttua saimme ehdotelmia kirjasinmalleista, paperilaaduista ja näytteitä valmiiksi ladotuista teksteistä sekä tarkan kustannusarvion, joka oli ehdottomasti edullisin (se vielä alittui työn valmistuttua). Kun asioista oli sovittu, jäimme odottamaan oikolukutyötä. Muutaman päivän kuluttua ne tulivat, eivätkä aiheuttaneet paljoakaan työtä. Seuraava meidän työvaiheemme oli kuvien järjestyksen suunnittelu ja kuvatekstien tekeminen. Tässä puuhassa saimme moneen kertaan tuskailla kuvien puutteellisuutta. Lukumäärää oli runsaasti, mutta vain harvassa kuvassa oli nimet, päivämääristä puhumattakaan, monen kuvan vuosilukuun täytyi merkitä eteen "noin".

Latojan kanssa suunnittelimme kuvien sijoitustavan tekstiosuuden väliin ja samalla käynnillä suunniteltiin kirjan ulkonäköä. Kun sitten saimme näytteet kuvataitosta ja asiakirjojen sijoittelusta, jouduimme taas ihmettelemään nykytekniikan mahdollisuuksia: keltastuneista, hauraista, aiheiltaan melkein tunnistamattomista

kuvista oli tullut kirkkaita ja selkeitä jopa eräs kuva ajoitettiin helposti, kun kopioinnin jälkeen siitä näkyi yksityiskohtia remon-
tista, joka kuvan rakennukseen oli tehty tiettyinä vuotena. Samoin nousivat tekstit näkyviin asiakirjoista, jotka enää tuskin koossa pysyivät.

Saimme tutustua erilaisiin kansimateriaaleihin ja kirjasinmahdollisuuksiin ja sovimme kirjan nimestä. Samalla jätimme painettavaksi kirjan mukaan liitetyn taulukon suvun "perushenkilöistä" nykypäivään asti, tähän sukutauluun ehti vielä mukaan edellisenä päivänä ristiäisiään viettänyt suvun nuorin. Kirjan nimeksi tuli "Tyrvään Poussat", se painettiin kannen yläneljännekseen ja alareunaan ladottiin rivi suvun puumerkkejä ulkonäköä tasapainottamaan.

Miten tämä kaikki rahoitettiin? Kun kirjan kokoamisesta päätettiin, sovittiin samalla ennakkotilauksista ja niiden mukana maksettavista varausmaksuista, joilla sitten saatiinkin peitettyä ns. juoksevat menot.

Kirjan valmistuttua pidettiin ylimääräinen sukukokous Tyrvään Poussalla, näin saatiin kirja jakoon sen omilla juurillaan.

Tyrvään Poussat, toimittajat Kaarlo Haapanen, Anneli Lehtimäki

Julkaisija: Poussan sukukirjatoimikunta

Ladonta ja taitto: Gaafinen palvelupiste Juhani Jukkola, Kangasala

Paino: Paino-S, Tampere 1986

Sidonta: Turun Kirjansitomo OY, Turku.

Historia ei ole muiden tieteiden kilpailija.
Se on pikemminkin rakennus jonka sisällä kaikki
muut pitävät majaa.

G.O.Trevelyan

KUVIA VIHTIÄLÄN PERHEALBUMISTA IV

Kaikki alla olevat kuvat ovat toistaiseksi tunnistamattomia ja välittävät tässä ajankuvia isovanhempiemme ja heidän vanhempiensa ajoilta. Tunnistuksia ja kuviin liittyviä tarinoita pyydämme lähettämään Orpanan toimitukselle julkaistavaksi.

Edellisessä Orpanassa julkaistussa kuvakokoelmassa ollut tunnistamaton kuva esittää keisarinna Maria Aleksandrovnaa, Nikolai II:n isoäitiä. Kuvan tunnisti eräs seuran jäsen, joka tunnisti albumistaan saman kuvan. Kuva on kaiverruksena myös teoksessa Virginia Cowles "Romanovit", sivulla 199, ja mm. samasta teoksesta voivat kiinnostuneet lukea tästä naisesta ja äidistä, joka samalla oli myös tsaaritar.

Erkki Orsila

Pirkkalan jääkäripatsaan vaihteita

Talvella 1933 tehtiin aloite patsaan pystyttämiseksi kenraali Mannerheimille. Hanketta ajoivat Tampereen seudun vapaussodan rintamamiesyhdistykset.

Patsas päätettiin hankkia kuvanveistäjä Evert Porilalta hänen tekemänsä luonnoksen pohjalta. Suunnitelmaan kuului 3,2 metriä korkea pronssista valettu patsas ja 4,2 metriä korkea jalusta, joka on tehty mustasta hiotusta graniitista. Porilalla oli apunaan kuvanveistäjä Jussi Hietanen, joka kaatui jatkosodassa. Evert Porila kuoli keväällä 1941.

Useiden vaihtoehtojen jälkeen Tampereen kaupunki luovutti patsaan paikaksi alueen Koskipuistosta, Verkatehtaan edustalta.

Patsas valmistui syksyllä 1939 ja samaan aikaan oli saatu valmiiksi patsaan jalusta, jonka toisella sivulla on luonnollista kokoa oleva jääkärin sivukuvaja toisella sivulla on kuvattu vapaussoturi.

Patsas oli määrä paljastaa vuoden 1940 alussa, mutta hanke raukesi talvisodan vuoksi. Patsas vietiin Vehmaisiin Haiharan kartanon suojiin turvaan pommituksilta ja jalusta suojattiin lautarakenteella, joka sitten oli kaupunkilaisten ihailtavana aina jalustan purkamiseen asti.

Välirauhan tultua marsalkka pyysi, että patsaan paljastaminen siirrettäisiin toistaiseksi. Kun sitten jatkosotakin loppui, marsalkka

Tähän kirjoitukseen pohjautuvan esitelmän jääkäripatsaan vaihteista on pitänyt Marjatta Salomaa, o.s. Palmroth, Sotahistoriallisen seuran retkellä Pirkkalan Partolassa 13.9.1986.

ilmoitti, että patsaan saa paljastaa vasta hänen kuoltuaan. Marsalkan kuoltua Sveitsissä 28.päivänä tammikuuta 1951 (27.1. Sveitsin aikaa), tuli patsaan pystyttäminen ajankohtaiseksi.

Vapaussodan veteraanien kutsumana pidettiin kokous, jossa päätettiin pystyttää patsas marsalkan syntymäpäivänä 4.kesäkuuta 1951. Samassa kokouksessa valittiin juhlatoimikunta asian eteenpäin viemiseksi. Aie raukesi kuitenkin, kun Tampereen kaupunginvaltuusto yllättäen, vasemmiston äänin purki ennen talvisotaa tehdyn päätöksen paikan varaisesta Koskipuistossa. Monien vaiheiden jälkeen patsas pystytettiin Messukylään Mannerheimin kalliolle 4.kesäkuuta 1956.

Koska patsaan alkuperäinen jalusta ei liian korkeana sopinut uudelle paikalle, suunnitteli yliarkkitehti Bertel Strömmer uuden matalamman jalustan patsaalle, ja entinen jalusta jouduttiin purkamaan ja varastoimaan. Patsaalle varatulle paikalle pystytettiin myöhemmin "Paimenpoika"-niminen patsas.

Vapaussoturien Huoltosäätiön aloitteesta virisi suunnitelma jalustan pystyttämisestä jääkärien muistopatsaaksi Tampereelle. Koska aika ei ollut vielä kypsä jääkärien työn kunnioittamiseksi, ei Tampereelta eikä muistakaan etsityistä paikoista patsaalle löytynyt sijaa.

Silloin luovutti tilanomistaja Lasse Palmroth patsasta varten alueen Pirkkalasta, omilta mailtaan hiljakkoin valmistuneen tien varrelta. Koska alue oli vähän vietto, jouduttiin patsaan sijoituspaikkaa siirtämään ylemmäs, osittain maalle, jonka tarkoitukseen luovutti Rauma-Repola-yhtiö. Kumpikin omistaja luovutti alueen patsasta varten niin pitkäksi ajaksi, kuin patsas on sillä paikalla. Jos patsas jostain syystä siirretään pois, siirtyvät maa-alueet takaisin omistajien hallintaan.

Ennen pystyttämistä jalustaan tehtiin muutoksia sen uuden tarkoituksen vuoksi. Patsaan etupintaan tuli Jääkäripataljoona 27:n merkki ja takapintaan säkeistö jääkärimarssista.

Näin aikaansaatu Jääkäripatsas paljastettiin vapaussodan päättymisen vuosipäivänä 16.päivä toukokuuta 1968. Paljastustilaisuuteen oli koontunut lukuisasti vapaussodan veteraaneja. Läheisestä Nuolialan koulusta oli myös koululaisia. Paikalla oli myös muuta yleisöä.

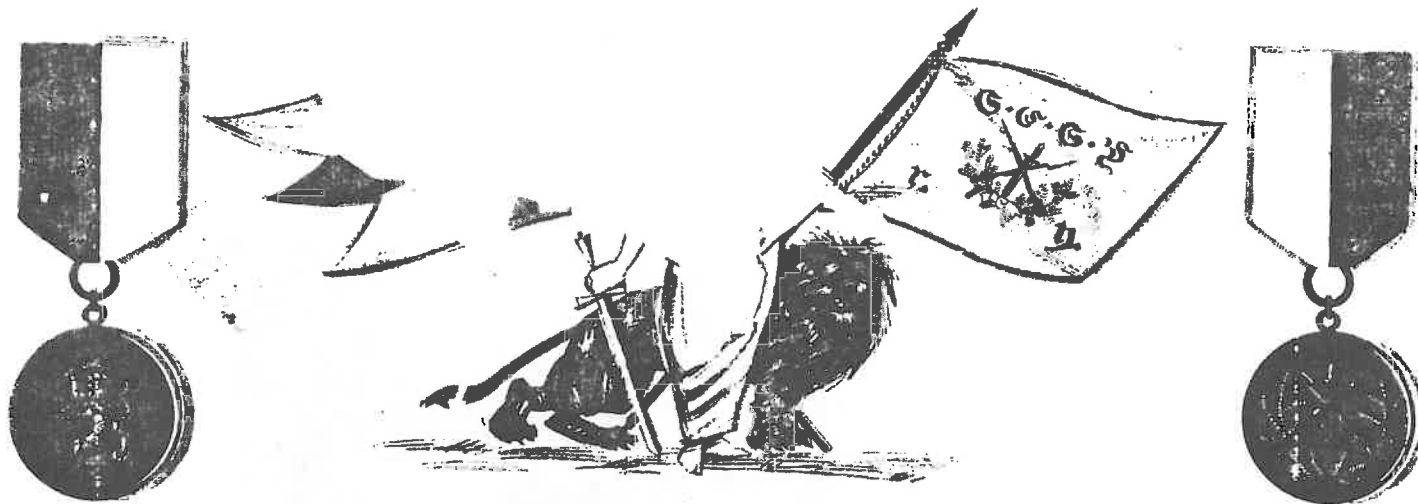
Kunniavartion asettivat Pirkkalan Reserviupseerikerho ja Aliupseeri-
yhdistys.

Patsaan pystyttämiskustannukset ja alueen kunnostuksen maksoi Vapaus-
sotureiden Huoltosäätiö.

Patsas luovutettiin Pirkkalan Reserviupseerikerhon ja Aliupseeriyhdis-
tyksen hoitoon Vapaussotureiden Huoltosäätiön ja mainittujen yhdistys-
ten välisellä sopimuksella. Yhdistykset vastaavat alueen kunnossapi-
dosta ja juhlapäivien liputuksesta.

*Pirkkalan jääkäripatsas ja Lasse Palmroth. Kuva vuodelta 1975
- V.P.I.Kaila*

Suomen Entisten Sotilaiden Yhdistys ry.

antaa täten entisen Suomen sotaväen muistomitalin

Siivoksi Kaarlo Saarnivaaralle

muistoksi ja tunnustukseksi siitä, että hän on palvellut w. 1881—1902 aikuisessa Suomen armeijassa. Muistuttakoon tämä mitali kantajaansa walasta, jolloin wannoutui puolustamaan isänmaataan ja sen lainalaisia yhteiskuntajärjestyksiä. Olkoon se tunnusmerkinä siitä, että sen omistaja toimii puhtailla aseilla isänmaamme ja kansamme onneksi.

Suomen Entisten Sotilaiden Yhdistyksen Johtokunta:

Hannes J. Junturi, Juhon Leino, Adalfo Aminoff

Martti Siira

Leinosten suvusta

Esitelmä Leinosten sukujuhlissa Kainuun Opistolla Mieslahdessa
17.8.1986

Leinosen sukuseuran jäsenet ovat kuluneen vuoden aikana saaneet viime vuoden juhlassa pidetyn professori Tatu Leinosen esitelmän ja Suomalaisen nimikirjan Leinonen-nimeä koskevat valokopiot. Niiden johdosta muutama selvennys, jotta ei jäisi virheellisiä käsityksiä.

Ensin korjaan oman virheeni. Oululaisessa sanomalehti Kalevassa julkaistiin 16.10.1983 kirjoitukseni Leinosen suvun osuudesta Oulujärven asutuksessa. Siinä mainitsin mm., että Kivesjärven Juho (Jöns) Leinoinen ja Vuottolahden Henrik Leinoinen ovat Pohjois-Suomen Leinos-suvun kantaisät.

Kuitenkin 1500-luvun ja 1600-luvun alun Kainuussa vain harvan talollisen isännimi on merkitty asiakirjoihin. On vain etunimi ja sukunimi ja hyvä niinkin. Niinpä Kivesjärven ja Melalahden Leinosten varma kantaisä on Kivesjärven Leinolan seuraava isäntä Tapani (Staffan) Leinonen. Hänen sukulaisuussuhdettaan edeltäjään Jöns Leinoseen ei varmuudella pysty sanomaan. Tapanin syntymäajaksi olen arvioinut v.1560. Hänen poikansa Per, Melalahden Leinosten kantaisä, oli syntynyt 1588. Ilmeisesti Tapanin poika Jöns oli veljeksistä vanhempi, s. n. 1585.

Kivesjärven Leinoset ennen Tapania olivat:

1. Tapani Leinonen vv. 1558 - 79. Tullut 1555.
2. Mikko Leinonen vv. 1580 - 84.
3. Jöns Leinonen vv. 1605 - 07. Tuli ilm. jo 1595 tienoissa.
4. Tapani Leinonen vv. 1608 - 14. Maakirjassa vielä v. 1620, jolloin tila jaettiin pojille Jöns ja Per, $\frac{1}{2}$ manttaalia kummallekin.

Vuottolahden Henrik Leinoinen on tullut Kainuuseen 1573, hänen kanssaan samaan aikaan tulee myös Pedar Lampainen, joka oli Juvan Lampaisia, sukua ei ole muualla Savossa. Verolle he jou-
tuivat v. 1576. Heidät on merkitty silloiseen Kongasjärven kylään 9. ja 10. taloon, mutta v. 1576 Pekka Lampainen saa Oulujärven talvikäräjillä pienen sakon, hänen asuinpaikakseen on merkitty silloin Lylyjärvi, nykyisen Puolangan itäosassa. Sinne on Kongasjärveltä matkaa linnuntietä n. 60 km. Mikäli Heikki Leinoisen talo oli siellä päin, ei ole kumma, jos hän sodan jälkeen asettui Vuottolahden kylään.

Heikki Leinosen talo poltettiin vielä v. 1611. V.1613 tutkittiin käräjillä v. 1603 lautamiesten kanssa, kenelle kylän talot kuuluivat, että ne tulevat saman suvun jäsenille. Heikin taloon tuli silloin isännäksi Jöran Leinonen, joka oli myös Kajaanin linnan proomun perämies. Tila oli 1/4 mntl. ja silloin verovapaa isännän perämies-tehtävän vuoksi. Jöran oli ehkä Heikin poika, isäntänä vuoteen 1635.

(Kajaanin linnan kalkinpolttaja Tapani Ollinpoika Sopenen Manamansalosta sai verovapaaksi 3/4 mntl. tilansa ja Kajaanin linnan Oulujoen Pyhäkosken perämies Olli Hammar 2/3 mntl. tilansa.)

Heikin poikia lienevät olleen myös Anders ja Heikki Leinonen, jotka asuivat Vuottolahden alueella 1600-luvun alussa. Silloin alkoi suvussamme pitkään jatkunut Jöran-Anders etunimi-perinne, joka jatkui eräillä sukuhaaroilla nykyaikaan saakka.

Ensimmäinen aivan varma esi-isämme kuitenkin oli v.1607 syntynyt Jöran Leinoinen, joka ilmaantui Väyrynkylään v.1630 jälkeen. Hän asuu aluksi Per Väyrysen kanssa, ilm. vävynä, hankkii oman 1/8 mntl. tilan, jonka v.1640 tienoissa vaihtaa Oterman kylän 1/2 mntl. tilaan.

Jöranin poika, hänkin Jöran, ei viihtynyt Otermalla, vaan v.1665 tienoissa vaihtoi taloja Jaalangassa asuneen Eskill Koukkarin kanssa. Näin syntyi talojen nimet Oterman Koukkari ja Jaalangan Leinola.

Lienee painovirhe, kun Heikki Leinosen mainitaan olleen sotaa

paossa pohj. Savossa muonamiehenä, käsite muonamies on paljon myöhemmin tullut käyttöön. Huonemies-luetteloita sen sijaan laadittiin 1500-luvun lopulla ja niissä näkyy sotaa paenneita ihmisiä mm. Pohjois- ja Keski-Pohjanmaalla ja myös Pohjois-Savossa.

Melalahdessa Jöran tuli Leinosen suvussa käyttöön 1600-luvun lopulla. Jöran Johansson (Yrjö Juhonpoika) oli sitten siellä Aholan talon isäntänä.

Toisen maailmansodan jälkeen on julkaistu kirja "Säräisniemen vaiheita", harrastelijan työ erilaisista aineksista koottuna. Ehkä kunnallispoliittisia tavoitteita palveli silloin, että kirjaan on tarkistamatta otettu maininta, kuinka Oulujärven rantamalla on joskus tuomittu kuolemaan "talollinen Yrjö Leinonen" miesmurhasta. Tämä tuntuu karmealta niistä, joiden suvussa siihen aikaan oli Jöran-nimisiä miehiä.

V.1769 Melalahdessa Rusalan vävyn 16-vuotias poika Jöran Leinonen riitaantui Aholan 15-vuotiaan pojan Jöranin kanssa niin, että surmasi sukulaispojan. Silloin pojat 15 vuotiaina katsottiin aikamiehiksi ja niin 16-vuotias Jöran maksoi tekonsa hengellään, teloitettiin.

Sellaistakin historiaa julkaistaan aivan nykyaikana.

Suomalainen nimikirja mainitsee Kainuusta Leinosia Kajaanin Peer Leinoinen 1637 ja Paltamon Margeta Leinotar 1653.

Katsotaan, miten asiat aikanaan olivat. Kainuun 1. Leinonen oli Kiehimänsuun kylään asettunut Lauri Leinoinen vv. 1555-1584. Hänen arviokumppaneitaan olivat Per Mannikainen ja Mauno Pylkkähäinen. Silloin osoitettiin arviokunnalle ns. anekkikirjalla maa-alueet, joita he saivat käyttöönsä. Lauri kumppaneineen sai käyttäen Koivumäki-,(Honkamäki?) Haukkumäki- ja Pyhäntäjärvi-alueita, vero 4 veronahkaa.

On jokseenkin varmaa, että Lauri Leinoinen lähti Kainuuseen Visulahden pitäjän Norolan nelj. kunnasta 3. kymm.kunnan 9. talosta, 6 veronahkaa. Hän asui siellä vain vv. 1550-51 talol-

lisena, ilm. sama mies oli 1552-53 Norolan verolautakunnassa. Sukunimi oli siellä Leiniäinen muuttuen pian Leinoiseksi niillä, jotka asuivat pitempään, Kainuussa jonkun kerran Leinäinen. Suku asui Savossa Mikkelistä Juvan suuntaan Saarijärven l. Kaipaan kylässä. Leiniäiset ovat tulleet Hämeestä Visulahteen.

Lauri Leinoinen oli jonkun verran kiivasluonteinen, sakotettiin viljan myymisestä Vienan karjalaisille (kuninkaan kielto oli silloin voimassa), mutta oli muuten kunnollinen mies, toimi jonkun kerran käräjillä määrättynä rajariitojen sovittajana naapureiden kesken syntyneessä kiistassa. Ei sodan jälkeen palannut Kainuuseen eikä ole merkkejä, että häneltä olisi jäänyt poikia Kainuuseen.

V.1558 maakirjassa on useita Leinosia, maa-alueita ei silloin enää mainita. He ovat asuneet Kiehimän nelj. kunnassa Oulujärven koillisrannalla tai lähistöllä olevien järvien rannoilla.

Kiehimän neljänneskunnan 1.kymmeneskunnan

3.arviokunnassa, vero 2 veronahkaa, asuivat Lauri Kärköinen, Hans ja Per Leinoinen.

4.arviokunta on merkitty autioksi, Paavali Leinoinen ja Nils Sutinen

Kiehimän nelj.-kunnan 3.kymm.-kunnan

3.arviokunnassa, vero 2 nahkaa, olivat isäntinä Per Leinoinen ja Lauri Pekkanen.

Näistä vain Hans maksoi veron vielä v.1562, muuta katosivat ties minne.

Kiehimän nelj.-kunnan 5. kymm.-kunnan

3.arviokunnan 4 veronahkan alueella isännöivät Tapani Leinoinen, Matti Kondiainen, Mikko Väätäinen ja Tapani Heinoinen. Nämä olivat kivesjärveläisiä.

Kolmas pysyvämpi Leinoinen on vv.1564 ja 1570 Kivesjärvellä ja vv.1577-84 Paltamäellä asunut Paavali Leinoinen, joka katoaa sota-aikana.

V.1578 oli Ristijärvellä huonemiehenä Nils Leinoinen. Hänen poikansa lienee ollut Erik (Nilsson) Leinoinen, joka vanhana sotilaana sai 1600-luvulla tilan Veneheitosta, mutta hänenkään suvutaan ei näy pysyvämpiä merkkejä.

Vv.1576-83 Kongasjärvellä asunut Henrik Leinoinen on neljäs pylvämpi Leinoinen Kainuussa 1500-luvulla. V.1607 hän oli Vuottolahdessa köyhtynyt ja vanha mies.

MISTÄ LEINOSET TULIVAT KAINUUSEEN?

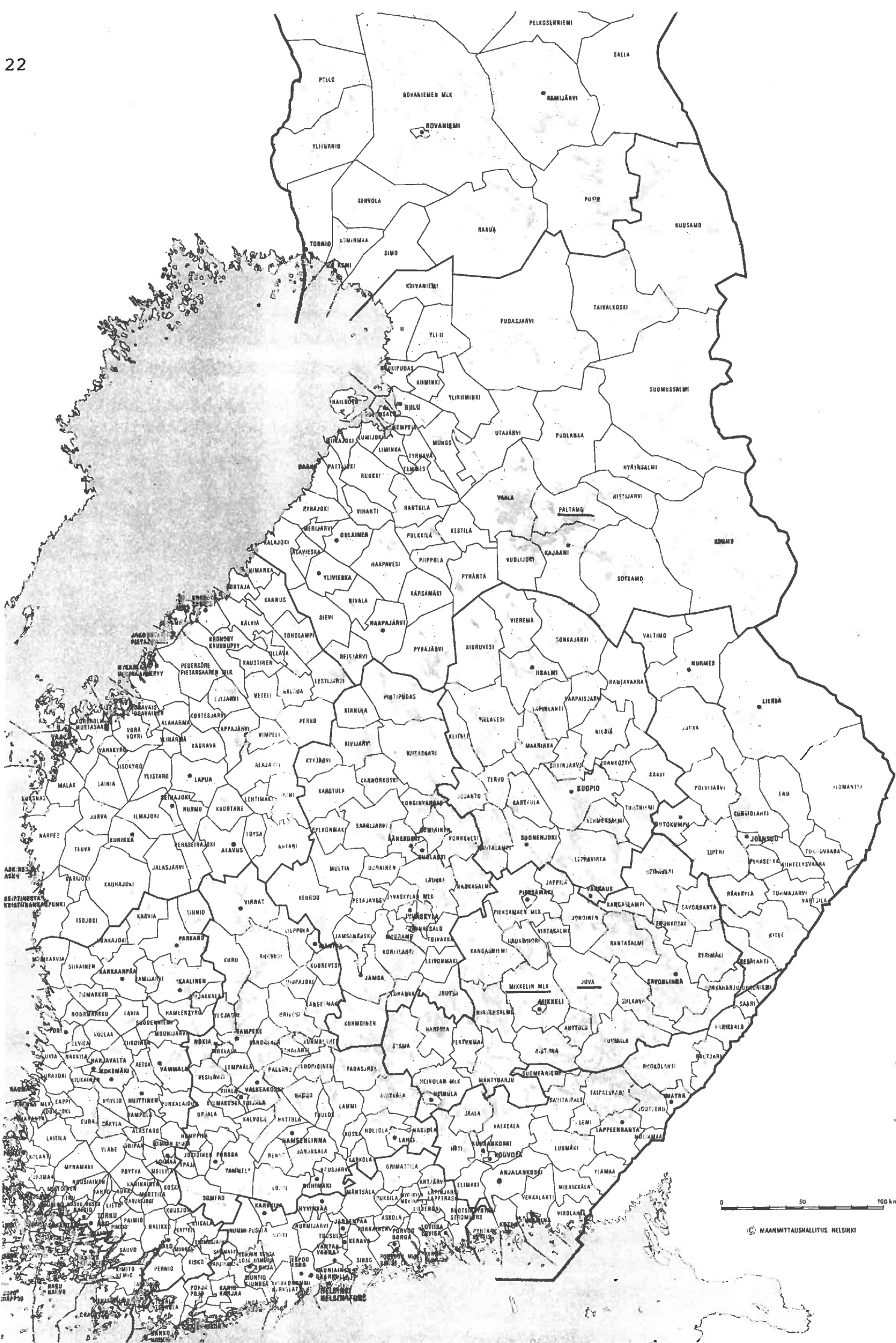
Savostapa tietenkkin, sanovat historiaa lukeneet. Savo käsitti silloin nyk. Mikkelin ja Kuopion läänien lisäksi nyk. Kymen läänin alueen. Suur-Savossa l. Mikkelin läänin länsiosassa olivat Visulahden, Pellosniemen ja Juvan suurpitäjät siten, että Visulahti oli Mikkelin pohjoispuolella, Pellosniemi eteläpuolella Saimaalle asti, Juva nykyisellä paikallaan Mikkelistä koilliseen, mutta nykyistä paljon laajempaan.

Vähä-Savoon kuuluivat Säämingin ja Rantasalmen pitäjät nykyisen Mikkelin läänin itäosassa ja Tavinsalmi l. nykyinen Kuopion läänin laue.

Väestön rakenteessa länsi-Suomen vaikutus on ollut vahvinta Suur-Savossa, karjalainen Vähä-Savossa.

Läntinen asutusaalto on ulottunut Karjalan kannakselle saakka, mutta tyrehtyi 1100-1200-luvuilla, kun samaan aikaan uutta asutusta purkautui Karjalasta.

Leinosen sukua asui v.1541, jolta on säilynyt Savon vanhin maa-kirja, Visulahdessa 6 taloudessa, miehiä yhteensä 18 jouta. Tämä oli selvästi vanhin Leinosten asuma-alue Savossa, v.1571 Leinolan kymmeneskunta oli etelä-Savon kolmanneksi vaurain. Alue sijaitsi nyk. Mikkelistä koilliseen. Siinä sijaitsi 1200-luvun kr.katolinen kappeli ja Visulahden kalmisto, joka löytyi 1954 tietöiden yhteydessä. Mikkelin vanhin kalmisto on 7 km kaupungista etelään 800-1000-luvuilla haudattuja läntistä alkuperää olleita henkilöitä, Kyyhkylän kalmisto. Siitä 2,5 km pohjoiseen on löytynyt Moision kalmisto, 1000-luvulta 1100-luvulle käytetty, siinä nuorin esineistö katsotaan karjalaiseksi. Tuukkalan kalmiston esineitä 1100-1300-luvulta on pidetty karjalaisina, hienoimmat korut ovat goottilaisia, mm. Kyllikki-koru Varsinais-Suomesta, itäisin löytö Tainionkoskelta.

0 50 100 km
 MAANMITTAUSHALLITUS, HELSINKI

Leinolan kymmeneskunta kuului Melkolan (Mälkölän) IV-kuntaan ja Visulahden (Vesu-) pitäjään, Mikkelistä koilliseen. Leinola kylännimenä hävisi ajan saatossa ja Leinosten muuttaessa pois alueelta. Alueella on Leinakkajärvi, todistus Leinosten läntisestä alkuperästä.

Pellosniemellä, suurpitäjä Mikkelistä etelään ja Saimaan rannoille Leinosia oli 1541 merkitty neljään talouteen, joissa isäntiä yht. kahdeksan. Täällä Leinoset pysyivät vahvasti taloissaan kiinni aivan nykyaikaan asti.

Juvalla 1541 oli kahdeksan Leinosten taloutta, joissa jousia 19. Valtaosa Leinosista asui Vesikansan IV-kunnassa Juvan kirkonkylästä luoteeseen Vehmaan ja Vuorenmaan kymm.kunnissa, alueella, joka ulottui nyk. Virtasalmen kunnan alueelle saakka. Yksi Leinosten talous, kolme joustaa, oli Juvan eteläosassa Koikkalan IV-kunnassa.

V.1541 oli yksinäisiä Leinosia Rantasalmen Keriharjun seudulla Anders, yksi jousi, autiona, jossa ilm. vielä asuttiin sekä Säämingissä Savonlinnasta pohjoiseen Mikko, yksi jousi. Nämä esiintyvät vain v.1541 maakirjassa.

Vielä on erittäin merkillepantava henkilö Säämingin pitäjän Puumalan IV-kunnassa v.1546 asunut Olli Leinikkäinen (myöh.nimi Leinäkkäinen). Hän on selvästi karjalaisperäinen henkilö, lähtöpaikka suvulle löytyy Kannakselta Raudun pitäjältä, jossa 1500-luvulla jo oli Leini- l. Leinäkkälän kylä. Suku kasvoi nopeasti Säämingissä, mutta jostakin syystä myöhemmin hävisi seudulta.

V.1541 oli Savossa 19 Leinosten taloutta, joissa jousia 47, sekä 1546 yksi Leinikkäinen Puumalassa.

V.1571 Leinosia oli Savossa 38 perhettä. Kun Hannes Gebhard tutkimuksessaan yhdisti Savon Kekkoset ja Kähköset samaksi suvuksi, hän jätti Leinoset hopealle sukujen perheiden lukumäärässä. Ilmeisesti myöhemmin on tultu siihen tulokseen, etteivät Kekkoset ja Kähköset olleetkaan samaa sukua ja voimme tästä kilpailusta ottaa kultamitalin.

Juvan pitäjän Vesikansan IV-kunta oli merkittävä seutu Kainuun

Leinosille. Siellä asuivat v.1541 mm. Mikko Pekanpoika ja Lauri Pekanpoika Leinonen. Mikon poika tulee isännäksi v.1556, nimi Paavali Mikonpoika. Yhtiömiehenä on Mikko Laurinpoika vain v.1556.

V.1557 perusti oman talon Heikki Pekanpoika Leinoinen, mutta jo 1558 yhtyi Paavo Mikonpojan kanssa. Molemmat katoavat paikkakunnalta v.1570 jälkeen. Heikki ja Paavali olivat jo ikämiehiä Kainuun uudisasukkaiksi, mutta heidän poikansa voisivat olla Kongasjärven-Vuottolahden Heikki Leinonen ja Kivesjärvi-Paltaniemen Paavali Leinonen.

Kivesjärven Tapani Leinosta ei näy Savossa. Sen sijaan on Mikko Pekanpoika, joka lienee sama Mikko Leinoinen, joka on Olavinlinnan väkiluettelossa v.1586, tulee Vuorenmaan kylään talolliseksi 1589 ja kokoaa talouteensa (v.1601 10 veromk.) myös Pekka Pekanpoika, Lauri Pekanpoika ja Joan Pekanpoika Leinosen. Mikko Halvaantui v.1611 Juvalla. Vv. 1596 ja 1600 hänen perheestään katoaa yksi jousi, olivatko ne Kivesjärven Jöns ja Tapani Leinonen, luulen, että olivat.

Muualta Savosta ei löydy Heikki Leinosta. Ei myöskään tämänkään vertaa merkkejä Kainuun ja Savon yhteyksistä Leinosen suvun osalta, joten näitä täytynee pitää varmoina.

RAUTALAMMILLE

Etsin Kainuun Leinosten lähtöpaikkaa myös Rautalammilta, koska sieltäkin näyttää tulleen asukkaita pohjoiseen. Kainuun Leinosia ei sieltä löytynyt, mutta muuta mielenkiintoista.

V.1552 löytyi luettelo Hämeenlinnan läänin Hollolan kihlakunnan Hauhon pitäjän erämaiden omistuksista ja kruunun verotusoikeudesta näillä alueilla, mm. Hauhon pitäjän Lounas IV-kunnan Tulittulan kylän talollinen Anders Larsson on omistanut miehen erämaan kynsi-vedellä, maalla asuu ja rakentaa Jons Leinonen ja maksaa siitä veron.

Näin alkoi Laukaan Leinosten historia. Jons Leinonen oli Hauhon puolelta Rautalammin nimismiehenä, Sääksmäen puolelta virkaan aluksi valittiin Pekka Kärkkäinen, mutta jatkossa Leinoset hoitivat tehtävää kolme sukupolvea.

Silloinen Rautalammin pitäjä vastasi alueeltaan nyk. Keski-Suomen lääniiä, Laukaa oli vuodesta 1593 oma seurakunta. Aikaisemminsiellä Pernosaaren IV-kunta, Laukaa hallintokeskuksena 1600-luvulle.

Laukaan kirkkoherra, ent.sotilaspappi, jolla oli rintamakokemustakin, Erik Markuksenp. Finno (Suomalainen), liittyi nuijamiehiin ja tuki näin nimismies Matti Leinosta nuijapäällikön tehtävässä. Eri joutui vangiksi Padasjoen Nyystölän taistelussa ja jäi henkiin ainoa antautuneista n. 400 nuijamiehestä: kaikki muut-joitakin pakooppäässeitä, mm. Matti Leinosta lukuunottamatta - surmattiin Nyystölän kartanon niitylle vastoin annettua lupausa.

Matti oli nimismiehenä vuoteen 1605. Ennen pohjalaisia Flemingin huoveja vastaan nousseet rautalampilaiset olivat nuijasodan tappion jälkeinkin etelä-pohjalaisten eturintamana Savossa vallassa olleita Flemingin kannattajia vastaan. Matti Leinonen vangittiin Olavinlinnassa sodan jälkeinkin, mutta pitäjän väki vaati hänet vapaaksi.

Leinolasta l. Peltotalostaerotetun Niemelän isäntä Olavi Matinpoika Leinonen (is.v:sta 1617) kävi v.1615 valittamassa kuningas Kustaa II Adolffille, että Pärnäsaaren ja Rautalammin IV-kuntien talonpojat joutuivat maksamaan liikaa veroa läänitysherralleen, balttilaiselle aatelismies, ratsumestari Patkullille. Kuningas määräsi tehtäväksi tutkimuksia valituksen johdosta. Lopputulos ei ole tiedossa.

Erik Markuksenpoika, kirkkoherra, ollessaan vangittuna Turun linnassa 1597 kertoi, että talonpojat olivat pakottaneet hänet mukaan nuijasotaan. Hänen väitettiin olleen päällikkö. Hän sai Kaarle IX:ltä hyvitystä vankeudestaan.

V.1573 Rautalammillä Leinosia olivat seuraavat talolliset:

Leppävesi 1/6 mntl Per Leinoinen 1 jousi
 Kuusvesi 1/4 mntl Jons Leinoinen 2 j.
 Niinivesi 1/6 mntl Per Leinoinen 2 j.
 Kalaniemi 1/24 mntl Lasse Leinoinen 1 j.

Laukaan Leinoset ovat tulleet Juvan Vesikansan IV-kunnasta, jossa heidän taloonsa ei jäänyt Leinosia. Laukaassa Leinoset raivasivat erämaahan muutamassa sukupolvessa vauraan talon, jossa oli 5 he-

vosta ja 20 lehmää ja 1570-luvulla ruokittiin talossa 120 hengen sotilasosasto.

MISTÄ LEINOSET SAVOON?

Varsinais-Suomi:

Etsin aikoinaan vastausta 1500-luvun maakirjoista l. voudintileistä. Suomen vanhin maakirja on vuodelta 1540 Varsinais-Suomesta. Siitä ei löytynyt montakaan sukunimeä, mutta kyllä mielenkiintoisia kylännimiä.

Leinakkala: Nykyisin Auran pitäjässä, joka on ollut aikoinaan Liedon srk:n kappeli. Leinakkalankoski myös Aurassa. Suomen vanhinpia asuttuja alueita, muinaislöytöjä, rautakauden kalmistoja 600-900-luvuilta, muinaislinna mm. "Vanha linna", jota on vahvistettu 1200-luvulla. Piispankartano 1400-luvulla.

Leinain: Maskun pitäjässä, ollut alkuaan Ruskon pitäjää, joka mainitaan jo v.1337. Hyvin vanha asutuskeskus pakanuuden ajalta. Suomen 1. piispa Maunu I oli sieltä syntyisin.

Leinemäki: Laitilan pitäjässä, Vars.Suomen pohjoisosassa, rautakauden löydöistä maan rikkaimpia, pakanuuden aikainen 2 m. korkea hautakivi "Kalevan pojan viikatteen tikku" Untamalan kirkkomaalla.

Leinakkala: Tila, joka esiintyy omana kylänä maakirjassa Mietoissa, länsi-Varsinais-Suomessa, Mietoinen ollut Mynämäen kappeli, Mynämäki myös maamme vanhinpia asutusseutuja.

Leinainen: Nousiaisten pitäjässä Vars.Suomen länsiosassa. Mainitaan seurakuntana v.1232, ehkä vanhin Suomen mannermaalla. Kirkko rakennettu v.1230, tarun mukaan Piispa Henrikin hautapaikaksi.

Leiniälä: Tyrvään pitäjässä ylä-Satakunnassa, vanhalta nimeltään Ala-Saastamala, erotettu Karkusta l. ylä-Saastamalasta, josta myös asutus tullut. Karkusta hautalöytöjä rautakaudelta, muinaislinnan jäännöksiä Linnavuorella, kivikirkko 1300-luvulta. V.1551 Tyrvään käräjillä oli lautamiehenä mm. Eimo Leiniälä.

Nämä Varsinais-Suomen kylät ovat sijainneet turvallisen matkan päässä merestä, kuten antiikin Kreikan kylät, merirosvovaaran vuoksi. Ne ovat siis vanhimpia Suomessa kivikautta ja lappalais-kyliä lukuunottamatta.

Hämeen lääni:

Ylä-Satakunnasta Hämeen läänin puolelta löytyi Leinolan kylä Pirkkalan pitäjän Takahuhtion (myöh. Takahuhti) IV-kunnasta, joka on myöhemmin Messukylän pitäjän alueella ja nykyisin kuuluu Tampereen kaupunkiin. Asuttu jo 600-800-luvuilla. Messukylä oli Pirkkalan kappeli 1540-luvulla. Kylän nimi kirjoitettiin v.1540 Leinola, -43 Leiniala ja v.-44 Leinoila. Kylän nimi on ainoa Savon maakunnan ulkopuolella, joka yhdenmukainen Savon Leinola-kylien kanssa, joten kylän asukkailla on saattanut olla yhteyttä Savon varhaisasutuksen kanssa.

V.1558 maakirjasta löytyi

Lainiälän kylä Hattulan pitäjän Lehijärven rannalla. Lehijärvi kiinnostaa mm. siksi, että Visulahden Leinolan kylässä esiintyy Lehikoinen sukua 1500-luvulla.

Hattulaa pidetään Hämeen vanhimpana asutuksena, runsaasti muinaislöytöjä, myös. rautakauden polttokalmisto, uhrikiviä, aarrelöytö 1000-luvulta länsi- ja itämaisia rahoja, useita muinaislinnoja, kivikirkko rak. n. v. 1300. Asukkaita v.1571 n. 1300 henkeä.

Hattulan Leiniälän kylästä 15 km länteen on Leinamonjärvi.

Lehijärvi on ollut omana pitäjänä 1400-luvulla.

Leiniälän kylä: Hämeenläänin Kosken pitäjässä, n. 30 km Lahdesta länteen. Koski ollut hallintopitäjä v.1410. Kurjalan kartano Tawast-suvulla. Suurta Ämmänlähdettä pidetään vanhana uhrilähteenä.

Ala-Satakunnassa ja Uudellamaalla ei vastaavaa nimistöä esiinny.

Viipurin lääni: Vuodet 1549-51.

Leinolan kylä Lappvedellä , kylän nimi myöh. hävinnyt, seudun asutus savolaista, Lappeen kihlakunta luettu Savon maakuntaan. Kylässä asui Hans Leino.

Säkkijärvellä Leino-sukua, väki savolaista.

Jääskessä Leine- ja Leinen-sukua. Muolaassa asui Juan Leini.

Karjalan kannaksen vanhin asutus on muinaislöytöjen perusteella määritelty läntiseksi, lähinnä hämäläiseksi.

Visulahden kalmiston, 1100-luvun hautauspaikan läheltä Juonen-
nurmesta on löydetty hopearisti, jossa on molemmin puolin ristiin-
naulitun kuva. Lähin vastine Suomessa on Turun läheltä Maarian
pitäjästä löydetty Taskulan risti. Yhteyksiä Turun suuntaan on
siis ollut. Ristit on arvioitu 1000-luvulta pohjoismaissa teh-
dyiksi.

LEINO-SANAN MERKITYKSESTÄ

Nyky-suomen sanakirjan mukaan sana "leino" merkitsee runokieleen omaksuttuna "suruisa, murheellinen, onneton", kuten runoissa

"Saanut en kurja, kunniata,
leino en lempeä tavannut" Kal.

"Lie lauluni leino ollut
ja ääneni soinnuton" Eino Leino

"Älä liiku liinakolla:
liinakkosi leinät tuopi". A.O. Väisänen

"...leinä lapseni itkee liekussaan". Manninen

Elias Lönnrot: Suomalais-ruotsalainen sanakirja:

Leino on suru, murhe, esim. sureva leski, myös auringon pistos, kesän helle.

Käen ilmestyessä keväällä: "Leinaks´lehti, hallaks´hanki,
hyväks´vuodeks´varpu".

Leina-sanalle Lönnrot on löytänyt aivan muuta:

Leinako on mm. kevytmielinen,

Leinaava = iloisa, rattoisa, veikistelevä, mielistelynhaluinen.

Kuten keveä vene myötatuulella kulkee iloisesti.

Eestinkielen sanakirja Tallinna 1972:

Lein = suru, murhe. Leinata = surra, murehtia.

"Lahkanut jäd leinama naine ja kolm last = vainajaa jäi suremaan vaimo ja kolme lasta".

Prof. Viljo Nissilä arvostelee Hannes Gebhardia siitä, että hän on ottanut suomalaisten nimien joukkoon vierasperäisen "leino-nimen".

V.1962 Hki yliopistokäyttöön tarkoitettu teos "Suomalaista nimistö-tutkimusta" pohjois-saksalaista nimistöä Suomessa tutkivassa kohdassa mainitaan, että "Leinakka-sanaa pitää verrata Conradon murteessa 1528 tavattuun lenikka-sanaan, Lyypekin tienoolla tavattu."

"Suomen kielen etymologinen sanakirja" Hki 1958: II-osa.

Leina = vanhassa suomessa: Heikko, voimaton, surullinen, suru, murhe

Leino = " " : Surullinen, onneton.

Leinata = " " : Heikentää, varjostaa (esim. puu toista puuta), pyörryttää.

Inkeriksi: Valittaa, ruikuttaa.

Leinas: Haalea, leuto, synkkämielinen.

Karjala ja votjakki: Leinä = mielipaha.

Aunus: Leinäne = surullinen.

Syrjääni: Leñ: Rauhallinen, tyyni sää, hiljaisuus, rauha.

Loñid: Veltto, heikko.

Luñaldi: Väsyä, uupua.

Voguli: Liñni: Höltyä.

Ostjakki: Liñ: Tsingalan murre: Helppo, höllä, väljä.

Nizjamin murre: Lāñz ja Kazymín murre: Lāñ ja Liñ: Höllällä oleva, höllästi sidottu (vyö).

Venäjä ja unkari: Len, nykysaksa leini: Pellava.

Elof Hellqvist: Svensk etymologisk ordbok, Malmö 1948:

Vanha ruotsi: Len: Lempeä, rauhallinen, kärsivällinen.

Islanti: Lin: Haalea, leuto, henkilönä kylmäkiskoinen, voimaton, väsynyt, välinpitämätön.

Irlanti: Iirin kieli: Lian: Myöhemmin kehittynyt muotoon leino: lempeä.

Irlantilaiset ovat kelttiläisiä, ovat aikanaan asuneet mm. Saksassa e. ajanlaskumme alkua.

Kreikka: Elinjö: Välinpitämätön.

Sanskriitti: Līyatē: Tarttua lujasti, kiinteä.

Gootit: Len: Mennä pois, väistyä. Hlains: Kumpu, korkea, ylhäinen.

Gootit, germaaninen kansa, joka n. 2000 v. sitten asui Veikselin alajuoksun varsilla. Itämeren suomalaisten esi-isiemme katsotaan saaneen heiltä paljon vaikutteita. Gootit vaelsivat aikanaan Italiaan ja Espanjaan saakka.

Vanha ruotsi: Lena: Rinna eli kumpu, pyöreälakinen mäki tai töyräs.

Ruotsissa: Lena, nominatiivi Leina: Rinne, myötämäki, vietto, Kalteva, vuorenrinne.

Merkitys, yllättävää kyllä, saattaa kaukaisissa kielissä olla hyvinkin samankaltainen.

YHEETNVETO

Leinakka- leina- leino-nimi on tullut Varsinais-Suomeen ensimmäisten suomalaisten turkismetsästäjien mukana n. 2000 vuotta sitten ja sanan merkityksen ajan saatossa unohtuessa jäi elämään sukunimenä ja kylien sekä paikkojen niminä.

Karjalasta tullut vastaava nimi on Leinäkkä-leini-nimi.

Kainuun Leinoset tulivat Juvan pitäjän Vesikansan IV-kunnasta, Kiehimänsuun Lauri Leinonen Visulahden pitäjän Norolasta.

Juvalta samasta kylästä lähtivät Laukaan Leinoset.

Savoon Leinoset ovat tulleet jo 800-luvulla. Leinakkajärvi ym. seikat osoittavat suvun alkuperän olevan Varsinais-Suomessa.

Hämeessä nimi on muuttunut muotoon Leiniä.

Etelä- ja länsi-Suomessa sekä Länsi-Karjalassakin nimen -nen päätte jäi pois käytöstä keskiajan lopulla. Siellä talonpojan nimeksi tuli talon nimi. Nimi muuttui, kun suku muutti toiseen taloon.

Nyt on vaikea selvittää esim. Leinosen suvun todellista laajuutta, kun suuri osa suvusta on peittynyt talon nimien alle.

Jälkikirjoitus:

Sunnuntaina 12.10.-86 radion 2-ohjelmassa oli kyselyohjelma "Kysy arkeologiasta ja muinaislöydöistä". Kysyin Visulahden kalmistosta ja sain vastaukset:

"Kalmisto noin 1200-luvulta, siihen haudatut ovat olleet läntistä alkuperää (kuten tutkimukseni mukaan olen päätellyt), tosin karjalaisen kulttuurin vaikutusta esiintyy (ei ihme, kun vieressä oli kreikkalaiskatolinen kappeli), miehet ja joku nainen pitkiä (kuten Tuukkalan kalmistossa), naisissa myös lyhyehköjä; esinelöydöt rikkaat, vaatteita ja koruja. Lisätietoja saa Mikkelin historiasta ja Museovirastosta."

Tämä oli viimeinen todiste siitä, että Leinosen suku on Länsi-Suomesta tullut Mikkelin seudulle ja siitä levinnyt laajalle.

Sukututkimusterveisin

Martti Siira

Sastamalan Vanhan Kirkon eli Pyhän Marian kirkon ruumispaarit. Päädyssä on teksti "KYLÄ PERÄSÄNIN TULET. WIELÄ PIKEMIN KOS LULETE W 1834".

Kuva seuran kevätretheltä 1985 - Pasi Kuusiluoma

Seuraavassa on joitakin vastauksia usein esitettyyn kysymykseen, mitä rippikirjojen otsikkosarakkeissa olevat kirjoitukset tarkaanottaen merkitsevät, ja mitä merkitsevät esivanhempien ja kosarakkeen kohdalla olevat viivat ja pisteet.

Oheiset selitykset on esitetty Jorma Räsäsen pitämällä sukututkimuskurssilla Tampereella, mutta puolustavat paikkaansa myös tässä vaikkapa kertauksena.

**SISÄLUKUTAIDON
MERKITSEMINEN KIRKONKIRJOIHIN (1827 LUKIEN)**

ASTEET	MERKKI	MERKKIEN SELITYS
1	:	VAIN TAVATEN
2	/	HYVIN VAIVALLOISESTI
3	%	EPÄSELVÄSTI
4	./	JOTENKUTEN
5	X	VÄLTTÄVÄSTI
6	X:	LÄHES TYYDYTTÄVÄSTI
7	X/	TYYDYTTÄVÄSTI
8	XY	HYVIN
9	XX	ERITTÄIN HYVIN

"Miten sinun sukututkimuksillesi on käynyt?", kysyi Jokinen Virtaselta.

"Hyvin", Virtanen vastasi. "Annoin ensin kirkkoherralle kymmenentuhatta, jotta hän tutkisi sukujuureni. Ja kun hän alkoi tuoda tuloksia, annoin kymmenentuhatta, jotta hän lopettaisi ja olisi hiljaa."

Natus				Syn- synyt	
L(itte- ras) n(ovii)	Exact(e) Aliq(uo) m(odo)			Sisä- luku	Hyvin Jotenkuten
Tab(ula) occ(ono- mica)	Plenius Aliq(uo) m(odo)			Huoneen taulu	Täydellisesti Jotenkuten
Quaest(i- ones)	Dicta s(cripturae) s(acrae) Plenius Aliq(uo) m(odo)			Kysy- mykset	Pyhät kirjoitukset Täydellisesti Jotenkuten
Orat(io- nes)	Vespert(ina) Matut(ina)			Rukouk- set	Iltarukous Aamurukous
Mens(ac)	Grat(iarum) a(ctio) ° Bened(ictio)			Pöytä- rukouk- set	Aterian jälkeen Ennen ateriala
Cocn(a) D(omini)	Explic(atio) Simpl(ex)			Pyhä- ehtool- linen	Lutherin selitys Vähän katekismuksen teksti
Conf(es- sio)	3. 2. 1.			Synnin- tunnus- tukset	3. »Oi sinä kaikkein armollisin» 2. »Laupias Jumala» 1. »Minä vaivainen»
Abs(o- lutio)	Explic(atio) Simpl(ex)			Rippi	Lutherin selitys Vähän katekismuksen teksti
Bapt(is- mus)	Explic(atio) Simpl(ex)			Kaste	Lutherin selitys Vähän katekismuksen teksti
Or(atio) D(omi- nica)	Explic(atio) Simpl(ex)			Herran rukous	Lutherin selitys Vähän katekismuksen teksti
Symb(o- lum)	Athan(asium) Explic(atio) Simpl(ex)			Uskon- tunnus- tukset	Athanasius Lutherin selitys Vähän katekismuksen teksti
Dec(alo- gus)	Explic(atio) Simpl(ex)			Kymme- nen käskyä	Lutherin selitys Vähän katekismuksen teksti

Uusia jäseniä:

Nimi	Kotipaikka	Mitä sukuja tutkii
Heimo Aimo	Halli	Sipilä, Kuhmalahti Pajula, v.1550 Eskola, Längelmäki, Talviainen, 1550 Oma patriarkaallinen sukujohto: rustholli Oriniemen Uotila, Punkalaidun (1700)- 1823, rusth.Huittulan Iso-Raija, Sääksmäki 1823-1875 Vesilahti 1875-1908 Hämeenlinna 1908-1920 Luopioinen 1920-
Huhtasalo, o.s. Korkeamäki Kerttu	Jämijärvi	Rothoviuksen suku, Ikaalinen, Jämijärvi 1800-1900
Innilä Asko	Tampere	Karhu, myöh. Innilä, Tyrvää, Nuupala v.1540 ja siitä eteenpäin
Karimo, o.s. Siren Inga	Tampere	
Saarnikivi Timo	Kauttua	Juha Juhanpoika Vilpola, Kouvatsa Kouvatsan- kylä 29.10.1716 Mikko Matinpöika Martti, Köyliö, Kankaanpää 27.5.1717
Leijo Ahto	Peräsilta	Ylöjärvi Liimolan kylä Tiuran tilan (ent. sotilasvirkatalo)omistus- suhteet vuodesta 1721 taaksepäin
Lehtonen Yrjö	Kulju	Paavola (Lehtonen), Nakkila, Eurajoki Puura, Ylistaro, Jyväskylän mlk
Mattila, o.s. Bärn Anneli, Kyynärö		Seuraavien kaikki jälkeläiset, ja esivan- hempien taulut: Heikki Pietarinp. Mattila, Luopioinen Kyynärö s.3.12.1852 Valfrid Korttenpohja, Luopioinen Kandola s.18.9.1872 Karl Emil Bärn, Padasjoki, Vesijako s.15.8.1886 Adolf Wiktor Virtanen, Luopioinen, Rauta- järvi, s.11.5.1886 Esipolvi-aulut johtavat lisäksi Kuhmalahdel- le, Hauholle, Sahalahdelle
Metsäraukola Pekka	Kyröskoski	Hujulahti-suku Suodenniemi Lahdenperä n.1700-luvun alkuun Omaan esipolvi-auluun liittyviä sukuja; ne johtavat mm. Mouhijärvelle 1700-luvulle, Karkkuun, Tyrvälle, Suoniemeen, Hämeenkyröön.
Mäenpää Tuomo	Tampere	a) Petter Hällströmin suku, Hirsmäki/Ala- Ilkka-Kujala/Mäenpää; Knall; Hakala; Rosén/ Rannisto, Helin/Harteva, Tynell, Alanne; Rosengren, Mähönen/Bergbom, Kurbatov; Stark; Syrjälä; Blad. 1800-

Nimi	Kotipaikka	Mitä sukuja tutkii
		c) Ilmajoki, Kurikka, Akaa, Kokemäki, Hämeenkyrö, Kerimäki, Savonlinna, Viipuri, St. Petersburg d) St. Petersburg - Suomen passivirasto-kuvernööri ym. 1903-13
Niiniviita o.s. Jalonen Enja	Tampere	Isäni suku Jaloset, Vehmaa, 1900 taaksep. Äitini suku Messalat, Petäjävesi -- Niinivirta, Ikaalinen -- Nieminen, Urjala --
Qvick Armas	Tampere	Lähisukulaiset: Johan Juhonp. Karkku, 25.10.1784 Jaakko Stålt, Prunkkala, 6.6.1773 Maria Vilhelmiina Still, Kurikka, 8.8.1850 Erkki Erkinpoika, Kuortane, 10.10.1767 Lisäksi: Rautatieläiset, verenvuototautia sairastavat

Luettelo jatkuu seuraavassa numerossa

*Marela - Laivanvarustajan koti. Museo Raumalla. Kuva seuran kevätretkeltä
- Pasi Kuusiluoma*

Jumala ei voi muuttaa mennyttä, mutta historian-
tutkijat voivat.

Samuel Butler

